

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Disputatæ Dicuntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum sit necessarium homini habere fidem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

AD SEPTIMUM dicendum, q̄ beata virgo poterat quidē scire, q̄d filiū nō ex virili cōmissione cōceperat. Quā autē virtute cōceptio illa facta fuerat, nō potuit scire: sed credidit angelo dicēti, Spūs sanctus &c.

AD OCTAVUM dicendum, quōd Deum esse vñū prout est demonstratum, nō dicitur articulus fidei: sed p̄suppositum ad articulos. Cognitione enim fidei p̄supponit cognitionem naturalem, sicut & gratia naturā: sed vnitas diuinæ essentiaē talis qualis ponitur a fidelibus, scilicet cum omnipotentia, & omnium providentia, & alijs huiusmodi quæ probari non possunt, articulum constituit.

AD NONVM dicendum, q̄ aliquis potest incipere credere illud, quod prius nō credebatur: sed debilius existimabat. vnde possibile est quod aliq̄s anteq̄m credat Deum, existimauerit Deum esse, & hoc esse ei placitum, quod credatur cum esse. Et sic potest aliquis credere Deum esse, eo quod sit placitū Deo, quamuis hoc etiā non sit articulus fidei, sed antecedens ad articulum: quia demonstratiue probatur.

ARTICVLVS XIII. QVÆSTIO III.

Verum necessarium sit homini habere fidem.

DE IMO quæritur, vtrum sit necessarium homini habere fidē. Et videtur quod nō, ut enim dicitur Deut. 32. Dei perfecta sunt opera: sed nō est aliquid perfectum, nisi prouideatur ei de his, quæ sunt ei necessaria ad finem proprium consequendum. ergo vnicuique rei ex conditione naturæ suæ prouisa sunt illa, quæ sufficiunt ad vltimum finem consequendum: sed ea quæ sunt fidei, sunt supra cognitionem hominum ex naturali conditione competentem. ergo fides, per quam huiusmodi accipiuntur sue cognoscuntur, non est homini necessaria ad suum finem consequendum. Sed dicendum, q̄d homini ex sua conditione naturali sunt prouisa illa, quæ sunt necessaria ad naturalem finem consequendum, cuiusmodi est felicitas vīe, quæ ponitur a Philosophis: non autem ad consequendum fidem supernaturalem, quæ est beatitudo æterna.

¶ 2 Sed contra, Homo ex natura conditionis suæ ad hoc factus est, vt sit particeps æternæ beatitudinis, ad hoc enim Deus rationale creaturam capacem sui instituit, vt haberet in 2. sententiarum. ergo in ipsa natura debuerunt sibi esse indita principia, per quæ ipsum finem consequi possit.

¶ 3 Præt. Sicut ad consequendum finem est necessaria cognitio, ita & operatio: sed ad consequendum finem (supernaturalem) non dantur nobis habitus virtutum ordinates in alia opera, quā in q̄ ordinamur p̄ naturalem ordinationē: sed ad eadem opera p̄fectiori modo faciendā. castitas enim infusa, & acquisita eundem actum habere videntur, sicut delectationibus veneris refrenare. ergo nec propter consequendum finē supernaturalem oportuit nobis aliquē habitū infundi ordinatū ad alia cognoscendā, quā naturaliter cognoscere possumus: sed ad eadē p̄fectiori modo, & sic vñ quod habere fidē nō apparentium rōnum, non fuerit necessarium ad salutē.

¶ 4 Præt. Potentia non indiget habitu propter id, ad quod naturaliter est determinata: sicut patet de potentijs irrationabilibus quæ sine habitu medio sua opera faciunt, vt vis nutritiua & generatiua: sed humanus intellectus naturaliter determinatur ad cognoscendum Deum. ergo non indiget habitu fidei ad hoc, quod in cognitionem Dei ducatur.

¶ 5 Præt. Perfectius est qd per seipsum potest consequi finē, quam quod non potest per seipsum: sed alia

animalia ex principijs naturalibus possunt cōsequi fines suos. Vnde cum homo sit eis perfectior, videtur, quod cognitio naturalis sit ei sufficiens ad consequendum finem suum, & sic non indiget fide.

¶ 6 Præt. Illud qd reputat in vitium, non est necessarium ad salutē: sed qd aliquis sit credulus, reputatur in vitium. Vnde dicitur Eccl. 19. Qui cito credit, &c.

¶ 7 Præt. Cum Deo summe sit credendum, illi magis debemus credere, p̄ quē magis cōstat Deum esse locutum: sed magis cōstat Deum esse locutum per naturalem rōnis instinctum quā per aliquē apostolū, vel prophetam, cum hoc certissimum sit Deum esse actorē totius naturæ. ergo his quæ dicat rō, magis debemus adherere, quā his quæ prædicantur per apostolos, vel prophetas de quibus est fides. Cū igitur hæc interdum videantur dissonare ab his, quæ rō naturalis dicat, sicut cū dicunt Deum trinum, & vnum, vel virginē concepisse, & alia huiusmodi, videtur, quod non sit cōueniens fidem habere de talibus.

¶ 8 Præt. Illud quod euacuat altero adueniēte, nō vñ propter illud esse necessarium. Non enim euacuaretur, nisi haberet aliquā oppositionē ad ipsum: oppositum autē non inducit ad suum oppositum, sed magis abducit: sed fides euacuat gloria adueniēte. ergo non est necessaria p̄ gloriam consequendam.

¶ 9 Præt. Nihil indiget ad suum finem consequendum, eo per qd destruitur: sed fides destruit rōnem, vt nō dicit Greg. Fides non habet meritum, &c. ergo rō fide non indiget ad suum finem consequendum.

¶ 10 Præt. Hæreticus non habet habitum fidei: sed contingit quod hæreticus aliqua vera credit, quæ sunt supra facultatem rationis, sicut credit filium Dei incarnatum, quāuis non credit eum passum. ergo non est necessarius habitus fidei ad cognoscendum ea, quæ sunt supra rationem.

¶ 11 Præt. Quādo aliquod confirmat per plura media, si vnum illorum nō habet firmitatē, tota cōfirmatio efficacia caret, vt patet in deductionibus syllogismorum, in quibus vna de multis propositionibus falsa, vel dubia existente, probatio inefficax est: sed ea quæ sunt fidei in nos p̄ multa media deueniunt, a Deo nō dicta sunt Apostolis, vel prophetis, a quibus in successores eorum, & deinceps in alios, & sic vsque ad nos peruenerunt per media diuersa, non autem in omnibus istis medijs certum est esse infallibilem veritatem: quia cum homines fuerint, decipi, & decipere poterunt. ergo nullam certitudinem habere possumus de his, quæ sunt fidei, & ita stultum videtur his assentire.

¶ 12 Præt. Illud non vñ necessarium ad vitam æternam consequendā, qd meritum vitæ æternæ dimittit: sed cum difficultas operetur ad meritū, habitus qui facilitatem facit, meritum dimittit. ergo habitus fidei non est necessarius ad salutem.

¶ 13 Præt. Potentiæ rationales sunt nobiliores, quam naturales: sed naturales non indigent habitibus ad suos actus. ergo nec intellectus indiget habitu fidei ad suos actus.

SED CONTRA est, quod dicitur Heb. 11. Sine fide impossibile est placere Deo.

¶ 2 Præt. Illud necessarium est ad salutem, quo nō habito homo damnatur: sed fides est huiusmodi, Mar. 16. qui non crediderit condemnabitur. ergo fides est necessaria ad salutem.

¶ 3 Præt. Altior vita altiori cognitione indiget: sed vita gratiæ est altior quā vita nature. ergo indiget aliqua cognitione supernaturali, q̄ est cognitio fidei. Quæst. dit. S. Tho. DDD 2. R5-

Homil. 26. in Euang. a medio.

RESPOND. Dicendum, quod habere fidem de his, quae sunt supra rationem, necessarium est ad vitam aeternam consequendam. Quod hinc accipi potest. Non enim contingit aliquid de imperfecto ad perfectum adduci, nisi per actionem alicuius perfecti: nec perfecti actio ab imperfecto statim recipitur in principio perfecte, sed primo quidem imperfecte, postea perfecte, & sic deinde quousque ad perfectionem perveniat. Et hoc quidem manifestum est in omnibus rebus naturalibus, quae per successione temporis aliquam perfectionem consequuntur. Et similiter videmus in operibus humanis, & praecipue in disciplinis. In principio enim homo imperfectus est in cognitione. Ad hoc autem, quod perfectionem scientiae consequatur, indiget aliquo instructe, qui eum ad perfectionem scientiae ducat, quod facere non posset, nisi ipse perfecte scientiam haberet, utpote comprehendens rationes eorum, quae sub scientiam cadunt. Non autem in principio sua doctrina statim ei, qui instruitur, tradit rationes subtilium, de quibus instruere intendit: quia tunc statim in principio scientiam haberet perfecte, qui instruitur: sed tradit ei quaedam, quorum rationes tunc, cum primo instruitur discipulus, nescit scire, aut postea perfectum credere, & aliter ad perfectam scientiam pervenire non posset, nisi scilicet supponeret ea, quae sibi in principio traduntur, quorum rationes tunc capere non potest. Ultima autem perfectio, ad quam homo ordinatur, consistit in perfecta Dei cognitione. Ad quam quidem pervenire non potest, nisi operatione, & instructione Dei, qui est sui perfectus cognitor, perfectam autem cognitionem statim homo in sui principio capax non est. Unde oportet, quod accipiat per viam credendi aliqua, per quae manuducatur ad perveniendum in perfecta cognitione. Quorum quaedam haberi non potest, quae totaliter vim humanae rationis excedunt. Et ista oportet credere quamdiu in statu viae sumus, videbimus autem ea perfecte in statu viae sumus, videbimus autem ea perfecte in statu patriae. Quaedam vero sunt, ad quae etiam in hac vita perfecte cognoscenda possumus pervenire, sicut illa, quae de Deo demonstrative probari possunt, quae tamen a principio necesse est credere propter quinque rationes, quas Rabbi Moyses ponit. Quarum prima est profunditas, & subtilitas istorum cognoscibilium, quae sunt remotissima a sensibus. Unde homo non est idoneus in principio ea cognoscere perfecte. Secunda causa est debilitas humani intellectus in sui principio. Tertia vero est multitudo eorum, quae praerogant ad istorum demonstrationem, quae homo, non nisi in longissimo tempore, addiscere potest. Quarta est indispositio ad sciendum, quae inest quibusdam propter pravitatem complexionis. Quinta est necessitas occupationum ad providendum necessaria vitae. Ex quibus omnibus apparet, quod si oporteret per demonstrationem solummodo accipere ea, quae necessarii est cognoscere de Deo, paucissimi ad hoc pervenire possent. Et hi etiam non, nisi post longum tempus. Unde patet, quod salubriter est hominibus via fidei praeparata, per quam patet omnibus facilis aditus ad salutem secundum quodcumque tempus.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod homini in conditione suae naturae perfecte providetur, in quantum ad illum finem consequendum, qui est in potestate naturae, dantur principia sufficientia, quae sunt causa illius finis. Ad finem autem, qui facultatem naturae excedit, dantur principia, non quae sunt causa finis: sed quibus homo est capax eorum, per quae pervenitur ad finem, ut n. dicit Aug. posse habere fidem, & charitatem, ut est hominum, habere autem est gratiae fideli.

AD SECUNDUM dicendum, quod ab ipsa prima institutione natura humana est ordinata in finem beatitudinis, non quasi in finem debitum homini secundum naturam eius, sed ex sola divina liberalitate. Et ideo non oportet, quod principia naturae sufficientia ad finem illum consequendum, nisi fuerint adiuta donis superadditis ex divina liberalitate.

AD TERTIUM dicendum, quod ille qui distat a fine, potest habere cognitionem finis, & affectionem: non autem operari circa finem, sed solum circa ea, quae sunt ad finem. Et ideo ad perveniendum in finem supernaturalem in statu viae indigemus fide, quia ipsum finem cognoscimus, ad quem cognitio naturalis non attingit. Sed ad ea, quae sunt ad finem, virtus naturalis attingit, non tamen prout sunt ordinata in finem illum. Et ideo non indigemus habitibus infusis ad operandum alia, quam dicitur ratio naturalis: sed ad eandem perfectiori modo faciendam, non sic autem est ea parte cognitionis ratione supra dicta.

AD QUARTUM dicendum, quod ad ea, quae sunt in dei non naturaliter determinatur intellectus, quae naturaliter cognoscatur: sed quodammodo naturaliter ordinatur in ipsa cognoscenda, sicut natura est ordinari ad gratiam ex divina institutione, unde hoc non remouet, quin habitu fidei indigemus.

AD QUINTUM dicendum, quod homo perfectior est aliis animalibus, nec tamen determinata sunt sibi ad ipsam naturam, quae sunt necessaria ad finem consequendum, sicut aliis animalibus propter duas rationes. Primo, quia homo ad altiorem finem ordinatur, & ideo etiam ad plures auxiliis indiget ad ipsum consequendum, & sibi naturalia principia non sufficientia, nisi omnibus perfectior erit. Secundo, quia hoc ipsum est in homine perfectioris: quia multiplices vias potest ad consequendum finem suum. Unde non poterat ei via naturalis determinari, sicut aliis animalibus, sed loco omnium, quae natura aliis animalibus providetur, data est homini ratio, per quam & necessaria huiusmodi sibi parare potest, & disponere se ad recipientia auxilia diuinitus futurae vitae.

AD SEXTUM dicendum, quod esse credulum in vitium sonat: quia designat superfluitatem in credendo, sicut esse bibulum superfluitatem in bibendo: ille autem qui credit Deo, non excedit modum in credendo, quia ei non potest nimis credi. Unde ratio non sequitur.

AD SEPTIMUM dicendum, quod per Apostolos, & Prophetas numquam diuinitus dicitur aliquid, quod sit contrarium his, quae naturalis ratio dicitur: dicitur tamen aliquid, quod comprehensionem rationis excedit, & pro tanto videtur rationi repugnare, quamvis non repugnet: sicut & rustico videtur repugnans rationi, quod sol sit maior terra, quod dicitur: meter sit alimeter coelestis, quae tamen sapienter rationabilia apparent.

AD OCTAVUM dicendum, quod fides evacuatur in gloria, propter id, quod est imperfectionem ad perfectionem: hoc habet aliquam oppositionem ad perfectionem gloriae: sed quantum ad id, quod est cognitio finis, fides est necessaria ad salutem: hoc enim non est inveniendum, ut aliqua imperfecta quae ordinatur ad perfectionem finis, cessent proveniente fine, sicut motus veniente quiete, quae est eius finis.

AD NONUM dicendum, quod fides non destruitur: sed excedit eam, & perficit, ut dictum est.

Fne, ut n. dicit Aug. posse habere fidem, & charitatem, ut est hominum, habere autem est gratiae fideli.

AD SECUNDUM dicendum, quod ab ipsa prima institutione natura humana est ordinata in finem beatitudinis, non quasi in finem debitum homini secundum naturam eius, sed ex sola divina liberalitate. Et ideo non oportet, quod principia naturae sufficientia ad finem illum consequendum, nisi fuerint adiuta donis superadditis ex divina liberalitate.

AD TERTIUM dicendum, quod ille qui distat a fine, potest habere cognitionem finis, & affectionem: non autem operari circa finem, sed solum circa ea, quae sunt ad finem. Et ideo ad perveniendum in finem supernaturalem in statu viae indigemus fide, quia ipsum finem cognoscimus, ad quem cognitio naturalis non attingit. Sed ad ea, quae sunt ad finem, virtus naturalis attingit, non tamen prout sunt ordinata in finem illum. Et ideo non indigemus habitibus infusis ad operandum alia, quam dicitur ratio naturalis: sed ad eandem perfectiori modo faciendam, non sic autem est ea parte cognitionis ratione supra dicta.

AD QUARTUM dicendum, quod ad ea, quae sunt in dei non naturaliter determinatur intellectus, quae naturaliter cognoscatur: sed quodammodo naturaliter ordinatur in ipsa cognoscenda, sicut natura est ordinari ad gratiam ex divina institutione, unde hoc non remouet, quin habitu fidei indigemus.

AD QUINTUM dicendum, quod homo perfectior est aliis animalibus, nec tamen determinata sunt sibi ad ipsam naturam, quae sunt necessaria ad finem consequendum, sicut aliis animalibus propter duas rationes. Primo, quia homo ad altiorem finem ordinatur, & ideo etiam ad plures auxiliis indiget ad ipsum consequendum, & sibi naturalia principia non sufficientia, nisi omnibus perfectior erit. Secundo, quia hoc ipsum est in homine perfectioris: quia multiplices vias potest ad consequendum finem suum. Unde non poterat ei via naturalis determinari, sicut aliis animalibus, sed loco omnium, quae natura aliis animalibus providetur, data est homini ratio, per quam & necessaria huiusmodi sibi parare potest, & disponere se ad recipientia auxilia diuinitus futurae vitae.

AD SEXTUM dicendum, quod esse credulum in vitium sonat: quia designat superfluitatem in credendo, sicut esse bibulum superfluitatem in bibendo: ille autem qui credit Deo, non excedit modum in credendo, quia ei non potest nimis credi. Unde ratio non sequitur.

AD SEPTIMUM dicendum, quod per Apostolos, & Prophetas numquam diuinitus dicitur aliquid, quod sit contrarium his, quae naturalis ratio dicitur: dicitur tamen aliquid, quod comprehensionem rationis excedit, & pro tanto videtur rationi repugnare, quamvis non repugnet: sicut & rustico videtur repugnans rationi, quod sol sit maior terra, quod dicitur: meter sit alimeter coelestis, quae tamen sapienter rationabilia apparent.

AD OCTAVUM dicendum, quod fides evacuatur in gloria, propter id, quod est imperfectionem ad perfectionem: hoc habet aliquam oppositionem ad perfectionem gloriae: sed quantum ad id, quod est cognitio finis, fides est necessaria ad salutem: hoc enim non est inveniendum, ut aliqua imperfecta quae ordinatur ad perfectionem finis, cessent proveniente fine, sicut motus veniente quiete, quae est eius finis.

AD NONUM dicendum, quod fides non destruitur: sed excedit eam, & perficit, ut dictum est.

AD DECI-MVM dicendum, q̄ hereticus non d̄ h̄r habitum fidei, et si vnum solum articulum discredat, habitus n. infusi per vnum actum contrarium tolluntur. Fidei etiam habitus hanc efficaciam h̄t, vt per ipsum intellectus fidelis detineatur, ne contrarijs fidei assentiat, sicut & castitas refrenat à contrarijs castitati. quod autem hereticus aliqua credat, quæ supra naturalem cognitionem sunt, non est ex aliquo habitu infuso: quia ille habitus dirigeret eum in omnia credibilia æqualiter: sed est ex quadam æstimatione humana, sicut pagani aliqua supra naturam de Deo credunt.

AD XI. Dicendum, q̄ omnia media per quæ fides ad nos venit suspensione caret. Prophetis etiam & Apostolis credimus, ex hoc quod eis Dominus res simonij perhibuit miracula faciendo, vt d̄ Marc. vi. Sermonem confirmante sequentibus signis, successoribus aut eorum non credimus, nisi in quantum nobis annuntiant ea, quæ illi in scriptis reliquerunt.

AD XII. Dicendum, q̄ duplex est difficultas, quædam ex conditione ipsius operis, & talis difficultas operatur ad meritum: alia est ex indispotione, & tarditate voluntatis, & talis potius diminuit meritum, & hanc auferit habitus, & non primam.

AD XIII. Dicendum, q̄ potentia naturales sunt determinatæ ad vnum, & non indigent habitu determinante, sicut rationalis, quæ sunt ad opposita.

ARTICVLVS XI.

Vtrum sit necessarium aliquid explicite credere.

VNDECIMO quaeritur, vtrum sit necessarium explicite credere. Et v̄ quod non. Illud n. non est ponendum, quo posito sequitur inconueniens: sed si ponamus quod sit necessarium ad salutem, quod aliquid explicite credatur, sequitur inconueniens. Possibile est n. aliquem nutriri in siluis, vel inter lupos, & talis non potest explicite aliquid de fide cognoscere, & sic erit aliquis homo, qui de necessitate damnabitur, quod est inconueniens: & sic non v̄, q̄ sit necessarium aliquid explicite credere.

¶ 2 Præ. Ad illud quod non est in præte nostra, nõ tenemur: sed ad hoc quod explicite aliquid credamus, indigemus auditu interiori v̄ exteriori. fides enim est ex auditu, vt d̄ Ro. o. & audire non est in præte alicuius, nisi sit qui loquatur, & sic non est de necessitate salutis, quod aliquid explicite credatur.

¶ 3 Præ. Illa quæ sunt subtilissima, non sunt rudibus tradenda: sed nulla sunt subtiliora, & altiora his, quæ rationem excedunt qualia sunt articuli fidei: ergo talia non sunt populo tradenda, & sic non omnes tenentur, saltem rudes ad explicite aliquid credendum.

¶ 4 Præ. Homo non tenetur ad cognoscendum illud, quod est angeli nesciunt: sed angeli ante incarnationem mysterium incarnationis ignorauerunt, vt v̄ Hieronymus dicere. ergo homines saltem tunc non tenebantur ad sciendum aliquid, vel credendum explicite de Redemptore.

¶ 5 Præ. Multi gentiles ante Christi aduentum saluati sunt, vt dicit Diony. 9. c. Coel. Hier. Ipsi autem nõ poterant aliquid explicitam de Redemptore cognoscere, cum ad eos propheta non perueniret: ergo credere explicite articulos de Redemptore, non videretur necessarium ad salutem.

¶ 6 Præ. Inter articulos de Redemptore vnus est de descensu ad inferos: sed de hoc articulo Io. dubitauit s̄m Greg cū quaesituit es qui uenturus es, Matt. 10:

A Cum igitur ipse fuerit de maioribus, quia nullus eo maior, vt ibidem dicitur, videtur quod nec maiores teneantur ad cognoscendum explicite articulos de Redemptore.

SED CONTRA, Videtur quod sit de necessitate salutis explicite oia credere. Eodem n. modo omnia ad fidem pertinent. ergo qua ratione oportet vnum explicite credere, eadem ratione oportet, & oia.

¶ 2 Præ. Vnusquisque tenetur ad vitandum oēs errores, qui sunt cõtra fidem: sed hoc facere non potest, nisi explicite oēs articulos cognoscat, cõtra quos sunt errores ergo oportet oēs explicite credere.

¶ 3 Præ. Sicut madata dirigunt in operandis, ita articuli in credendis: sed quilibet tenetur scire oia mandata Decalogi, non enim excusaretur, si per ignorantiam eorum aliquid committeret. ergo & quilibet tenetur oēs articulos explicite credere.

¶ 4 Præ. Sicut Deus est obiectum fidei, ita & charitatis: sed nihil debet implicite diligi in Deo. ergo nec aliquid etiam implicite credi de eo.

¶ 5 Præ. Hereticus quantumcumque simplex examinatur de omnibus articulis fidei, quod non esset, nisi omnes explicite credere teneretur, & sic idem, quod prius.

¶ 6 Præ. Habitus fidei est idem specie in omnibus fidelibus. si igitur aliqui fideles teneantur ad omnia, quæ sunt fidei explicite credenda. ergo & omnes teneantur ad hoc.

¶ 7 Præ. Credere informiter nõ sufficit ad salutem: sed credere implicite est credere informiter, quia frequenter prælati in quorũ fide nititur fides simplicium, qui implicite credunt, habent fidem informem. ergo credere implicite non sufficit ad salutem.

RESPON. dicendum, q̄ implicitum proprie dicitur esse illud, in quo quasi in vno multa cõtinentur. Explicitum autem, in quo vnumquodque ipsorum in se consideratur. Et transferuntur hæc nomina a corporalibus ad spiritualia. Vnde quando aliqua multa virtute continentur in aliquo vno, dicuntur esse in illo implicite, sicut conclusiones in principijs. Explicite autem in aliquo continentur, quod in eo actu existit, vnde ille, q̄ cognoscat aliqua principia vniuersalia, habet implicitam cognitionem de omnibus conclusionibus particularibus. Qui autem conclusiones actu considerat, dicitur ea explicite cognoscere. Vnde & explicite dicimur aliqua credere, quando eis actu cogitatis adhaeremus. Implicite vero quando adhaeremus quibusdam, in quibus sicut in principijs vniuersalibus ista continentur, sicut qui credit fidem Ecclesie veram esse, in hoc quasi implicite credit singula, quæ sub fide Ecclesie continentur. Sciendum est autem, quod aliquid est in fide ad quod omnes, & omni tempore explicite credendum tenentur. Quædam vero sunt in ea, quæ omni tempore sunt explicite credenda, sed nõ ab omnibus: quædam vero ab omnibus, sed non omni tempore: quædam vero nec ab omnibus, nec omni tempore. Quod enim oporteat aliquid explicite credi ab omni fidei, ex hoc apparet, quod acceptio fidei se habet in nobis respectu vltimæ perfectionis, sicut acceptio discipuli de his, quæ sibi primo a magistro traduntur, per quæ in anteriora dirigitur. Non autem posset dirigi, nisi actu aliqua consideraret. Vnde oportet, qd̄ discipulus aliquid actualiter considerandũ accipiat, & similiter oportet, qd̄ fidelis quilibet aliquid explicite credat. Et hæc sunt duo, quæ Apostolus dicit Hebr. 11. Accedentẽ ad

Quæst. dist. S. Tho. DDD 3 Deum